

Секція: Світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Смолій Л.В.

*старший викладач кафедри економічної теорії,
Уманський національний університет садівництва,
м. Умань, Україна*

МІСЦЕ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ

За сучасних тенденцій поглиблення глобалізаційних процесів держава може успішно розвиватися тільки на основі відкритої економіки. Тому найважливішим завданням України на найближчі роки є формування економіки відкритого типу, гармонійно узгодженої з економічним розвитком світового господарства. Незважаючи на те, що необхідність активної участі України в глобальному економічному розвитку визначається з моменту здобуття нею незалежності як практично, так і теоретично, все ж реально при оцінюванні рівня залучення України до світогосподарських процесів констатується її ізоляція, відірваність від головних тенденцій розвитку світових ринків. Природно, формування динамічної стратегії інтеграції країни у світове господарство та нового мислення, що гармонійно поєднувало б національні й міжнародні фактори розвитку і забезпечувало б Україні гідне місце як у Європі, так і світі, має ґрунтуватися на об'єктивних тенденціях розвитку продуктивних сил ХХІ сторіччя.

Сучасний етап розвитку економіки України в системі світогосподарських зв'язків відбувається за надзвичайно складних умов як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Просування України по шляху включення в глобалізовану світову економіку проходить дуже важко. Частка України в сукупному світовому ВВП за 2014 рік, за даними Програми міжнародних зіставлень ООН, становить 0,38 %, а у найближчих сусідів: Російської Федерації – 5,8, Польщі – 0,9, Туреччини – 1,8 [1, с. 42].

За результатами досліджень Світового економічного форуму, Україна у 2014 р. у рейтингу конкурентоспроможності країн світу займала 76 позицію серед 144 країн, піднявшись на 8 позицій порівняно з 2013 р., а індекс

глобальної конкурентоспроможності склав 4,05 бала з 7 можливих [2]. При цьому анексія Криму і конфлікт на Донбасі мало вплинули на результати, оскільки до того часу дані вже були зібрані. Однак експерти відзначають, що обидві ці події неодмінно вплинуть на глобальну конкурентоспроможність країни в майбутньому.

Серед найбільших проблем в Україні експерти Світового економічного форуму відзначають перебудову інституціональної структури (130 місце), скорочення домінування великих компаній на внутрішніх ринках (129 місце) та підвищення конкурентності ринків (125 місце) і, отже, їхньої ефективності (112 місце). Окрім того, як свідчать результати досліджень, за складністю ведення бізнесу Україна посідає 99-те місце, за рівнем інновацій – 81-е. Основні конкурентні переваги вітчизняної економіки пов'язані з обсягом ринку (38 місце) та якістю освіти (40 місце) [2].

Не кращі позиції займає Україна і в рейтингу економічної глобалізації. В останній редакції рейтингу Україна займає 69 місце серед 144 країн, втративши за останні два роки 5 позицій [3]. За індексом економічної свободи, який встановлюється американським дослідницьким центром «Фонд спадщини», Україна посіла 161 місце і опинилася у «зоні» деспотичних країн. Ступінь свободи економіки розраховується за середнім арифметичним десяти різних показників: свобода бізнесу, торгівлі, фінансового сектора, інвестицій, праці, монетарної і фіскальної свободи, гарантії прав власності, розмір бюрократичного апарату і ступеня захисту від корупції. За останні роки Україна майже не змінила свої позиції у цьому рейтингу. Так, у 2011 році держава посідала 164 місце, а у 2013 році – 161, при чому в кількісному вираженні показник зріс на 0,5 балу [4, с. 191].

Україна втрачає свої позиції у глобальному економічному середовищі через сировинну та напівсировинну структуру експорту, високу енергоємність виробництва, відсутність інноваційного поступу і надійного захисту інтелектуальної власності, недостатнє відтворення виробничих фондів, невисоку якість продукції, зниження добробуту нації, корумпованість

економіки, а також політичну нестабільність. Національна економіка має невисокі перспективи розвитку, недостатню якість державних інститутів, низьку ефективність розвитку банківської системи та спроможність створювати та запроваджувати нові технології. Така ситуація вимагає здійснення загальнодержавної переорієнтації на науково-технологічний варіант економічного розвитку, спрямований на підвищення конкурентоспроможності національної економіки, заохочення підприємств до інноваційної діяльності, забезпечення тісної інтеграції виробництва, фінансів, науки, освіти.

Напруженість у нашій країні, що склалася останнім часом, створює несприятливий клімат і гальмує розбудову національної економіки. Тому економіка України значно більшою мірою, ніж це стосується усталених ринкових економік, відчуває потребу у зовнішніх ресурсах розвитку. При гострій нестачі внутрішніх капіталів, технологій, підприємництва їх поповнення можливо і доцільно забезпечити за рахунок світових ринків. Саме це й визначає необхідність і важливість "відкриття" української економіки.

Перспектива формування в Україні відкритої економіки, під якою слід розуміти не лише розвиток зовнішньої торгівлі, а й поступове налагодження інших важливих каналів взаємозв'язку зі світовим господарством є об'єктивно зумовленою і практично безальтернативною. Пріоритетними принципами формування відкритої економіки в Україні повинні стати: розвиток власних галузей, які мають порівняльні та конкурентні переваги у глобальній економіці, зокрема такі, як ракетно-, судно-, літакобудування, порошкова металургія, виробництво надтвердих матеріалів, електрозварювальна галузь, хімічна промисловість, галузі, пов'язані з транзитом через територію України вантажів, газу, нафти, електроенергії та інших товарів і послуг; створення потужного інтегрованого національного ринку як фундаментальної економічної основи для завоювання відповідних ніш на висококонкурентних світових ринках товарів і послуг; врахування відмінностей у інтенсивності національних галузей і виробництв, відповідних внутрішніх витратах, цінах та їх світових

аналогах з метою уникнення несприятливої для України асиметрії в цінах, що призводить до погіршення умов торгівлі та породжує суттєві збитки.

Реальне становлення відкритої економіки в Україні можливо при трансформації економіки, що припускає адміністративне реформування й реальне формування ринкових механізмів. У цілому ж можна сказати, що становлення відкритої економіки України – це проблема не тільки економічного, але й ідеологічного й політичного характеру. Сучасний кризовий стан практично всіх сфер життя країни вимагає адаптації до вимог конкуренції на регіональних та глобальних ринках, що означає підвищення ефективності виробництва, пристосування структури національної економіки до глобальної конкуренції, підвищення рівня наукомісткості економіки шляхом масового запровадження інновацій, сприяння створенню нових видів бізнесу, запровадженню найвищих екологічних стандартів виробництва з метою формування відкритої економіки як умови майбутнього процвітання України.

Література

1. Кірієнко О.М. Вплив глобальних світових тенденцій на розвиток економіки України / О. М. Кірієнко, Н. І. Кобзар, А. М. Андрейчикова // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Д. : ПДАБА, 2014. – № 12. – С. 39 – 43.

2. Доповідь Світового економічного форуму «Глобальна конкурентоспроможність 2014–2015» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/report-highlights>.

3. KOF Index of Globalization [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://globalization.kof.ethz.ch>.

4. Гармаш С.В. Оцінка соціально-економічної ситуації на основі аналізу статистичних показників (на прикладі України) / С.В. Гармаш// Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. – 2013. – № 66. – С. 190-195.